

Języki i cywilizacje

Młodzi badacze
na stulecie Orientalistyki w Krakowie

REDAKCJA

Marcin Gajec • Karolina Wanda Olszowska • Joanna Świt

Języki i cywilizacje

**Młodzi badacze na stulecie
Orientalistyki w Krakowie**

Języki i cywilizacje

Młodzi badacze na stulecie

Orientalistyki w Krakowie

**Redakcja: Marcin Gajec, Karolina Wanda Olszowska,
Joanna Świt**

Kraków 2020

© Copyright by individual authors, 2020

Recenzent

prof. dr hab. Barbara Michalak-Pikulska

Opracowanie redakcyjne

Marta Kupińska

Skład i łamanie

Anna Basista

Projekt okładki

Marta Jaszczuk

ISBN 978-83-8138-360-8

Publikacja sfinansowana ze środków Towarzystwa Doktorantów UJ oraz z funduszu prorektora UJ ds. dydaktyki na wspieranie publikacji studenckich i doktoranckich

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

✉ publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

Spis treści

Wstęp.....	7
Małgorzata Doniec Odczytanie powieści <i>Sezon migracji na Północ</i> Aṭ-Ṭayyeba Ṣāliḥa w kontekście dramatu <i>Otello</i> Williama Szekspira	9
Agata Jaworska Na rozdrożu. Wizerunek bohatera wykorzenionego (<i>talusz</i>) na przykładzie prozy Josefa Chaima Brennera oraz Michy Josefa Berdyczewskiego. Część I. Josef Chaim Brenner ...	23
Karolina Wanda Olszowska Historia pewnego wiersza	37
Barbara Paletko Pierwszy kongres muzykologiczny w Kairze (1932) i jego wpływ na rozwój muzyki arabskiej	47
Alicja Walczyna Alexandra David-Néel. Podróże do Azji a poszukiwanie własnej tożsamości	59
Mateusz Wojtowicz <i>Ḥayy ibn Yaqẓān</i> – o XII-wiecznym traktacie filozoficznym i jego wpływie na poglądy brytyjskiego myśliciela Johna Locke’a	71
Maria Agnieszka Jarosz Kobiety w literaturze maoistowskiej – wyzwolenie czy nowy rodzaj zniewolenia?	85
Hanna Kelner Koszmary dnia powszedniego – zmagania japońskich kobiet w opowiadaniu <i>Museiran</i> Hasegawy Junko	99
Michał Andrzej Sokołowski The myth of “Zen Arts” in forming the artistic culture of Japan	109

Maria Magdalena Sztuka

Chiński wniosek administracyjny <i>shēnqǐng shū</i> 申请书	119
---	-----

Joanna Świt

<i>Yuri anime</i> and the (de)sexualisation of non-heteronormative teenagers	131
--	-----

Sebastian Wielosz

Deiktyczność temporalna w języku chińskim	147
---	-----

Informacja o autorach	159
-----------------------------	-----

Indeks osobowy.....	163
---------------------	-----

Wstęp

W 1919 roku jeden z najwybitniejszych polskich orientalistów prof. Tadeusz Kowalski utworzył na Uniwersytecie Jagiellońskim pierwszą w niepodległej Polsce Katedrę Filologii Orientalnej. Początki studiów wschodnich na krakowskiej uczelni sięgają jeszcze pierwszej połowy XIX wieku, jednak był to krótki i epizodyczny okres. Dopiero Katedra i późniejsze Seminarium Filologii Orientalnej prof. Kowalskiego dały początek studiom orientalistycznym w Polsce. Ten wykształcony w Wiedniu uczony, który swoje zawodowe życie związał z Krakowem, stworzył podstawy dla całej nowej gałęzi nauki w swojej odrodzonej ojczyźnie. Sam był wyjątkowo wszechstronnym naukowcem, badaczem literatury arabskiej, perskiej i tureckiej. Jego tłumaczenie relacji z podróży Ibrahima Ibn Jakuba wciąż jest jednym z najistotniejszych materiałów źródłowych dla początków państwa polskiego.

Druga wojna światowa i aresztowanie prof. Kowalskiego w ramach Sonderaktion Krakau tylko na krótko wstrzymały funkcjonowanie kierowanej przez niego jednostki. Studia orientalistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim wznowiono już w 1945 roku. Wykładano filologię arabską, perską i turecką, prowadzono studia nad sanskrytem i językami indyjskimi. Wielu wybitnych uczonych rok po roku budowało renomę krakowskiej orientalistyki. Profesor Tadeusz Lewicki, światowej sławy badacz ibadytów i autor monumentalnych *Źródeł arabskich do dziejów Słowiańszczyzny*, który kierował Katedrą po śmierci prof. Kowalskiego, zdołał przekształcić ją w Instytut Filologii Orientalnej. Jego uczeń i następca prof. Andrzej Czapkiewicz był wybitnym językoznawcą, a jednocześnie sprawnym administratorem, który poszerzył ofertę Instytutu o filologię japońską.

Studia afrykanistyczne rozwijał prof. Roman Stopa, jeden z nielicznych polskich afrykanistów. Z turkologią związani byli m.in. folklorysta i dialektolog Włodzimierz Zajączkowski oraz literaturoznawca i tłumacz poezji Yunusa Emrego prof. Jan Ciopiński. Krakowską iranistykę reprezentowali tacy specjaliści jak znawca współczesnej literatury perskiej prof. Franciszek Machalski i armenista prof. Andrzej Pisowicz. Podjęte jeszcze przed wojną przez prof. Helenę Willam-Grabowską studia indologiczne zostały reaktywowane w latach 70. przez jej ucznia, językoznawcę i tłumacza, prof. Tadeusza Pobożniaka. W 1987 roku krakowska orientalistyka wzbogaciła się o kolejną specjalizację. Pod kierownictwem literaturoznawcy prof. Mikołaja Melanowicza w Krakowie swoje pierwsze kroki postawiła japonistyka.

Pierwsze dwie dekady XXI wieku to dalszy rozwój naszej jednostki, która w 2011 roku została przemianowana na Instytut Orientalistyki. Miejsce dawnych mistrzów zajęło nowe pokolenie orientalistów, pamiętające o tradycji, a jed-

nocześnie otwarte na nowoczesne metody. Sto lat po założeniu Instytut okrzepł i się rozrósł. W jego skład wchodzi dwie katedry (arabistyka kierowana przez prof. Barbarę Michalak-Pikulską i turkologia pod kierownictwem prof. Ewy Siemienieć-Gołaś), trzy zakłady (indologia z prof. Iwoną Milewską jako kierownikiem, iranistyka z prof. Kingą Paraskiewicz i japonistyka, na czele której stoi prof. Tomasz Majtaczak) oraz dwie pracownie (Studiów Kurdyjskich oraz Interdyscyplinarnych Badań Euroazjatyckich). W 2014 roku w ramach Zakładu Japonistyki i Sinologii dzięki staraniom dyrektora Instytutu, arabistki prof. dr hab. Barbary Michalak-Pikulskiej, powołane zostały pod kierunkiem prof. Ewy Zajdler studia sinologiczne. O renomie krakowskiej orientalistyki świadczy także fakt, że od 2012 roku na czele Wydziału Filologicznego UJ stoi kolejna arabistka, prof. dr hab. Elżbieta Górka.

W 2019 roku krakowska orientalistyka uroczyście rozpoczęła kolejne stulecie swojego istnienia. Z tej okazji zorganizowana została międzynarodowa konferencja naukowa „Languages and Civilisations. Oriental Studies in Cracow 1919–2019”. Obrady w historycznym gmachu Collegium Novum zgromadziły licznych gości z ośrodków naukowych w kraju i za granicą. Obchodom jubileuszu stulecia Instytutu Orientalistyki towarzyszyła także konferencja studencko-doktorancka, w czasie której młodzi naukowcy i badacze mogli zaprezentować efekty swojej pracy. Najciekawsze z przedstawionych referatów zostały zamieszczone w niniejszym tomie.

Młodzi orientaliści, studenci i doktoranci, proponowali bardzo szerokie spektrum zainteresowań badawczych. O ile samo pojęcie Orientu trudno jednoznacznie zdefiniować, to autorzy niniejszego tomu pokazali, że może być ono bardzo obszerne i pojemne. Geograficznie sięga od dalekiej Japonii, przez Chiny, Indie i Bliski Wschód, aż po Afrykę i arabską Hiszpanię. Tematyczny zakres jest równie imponujący. Polska orientalistyka jako dziedzina interdyscyplinarna dawno już przekroczyła ramy klasycznych badań filologicznych, od których zaczynała sto lat temu pod okiem prof. Kowalskiego. Znajdziemy tutaj badania genderowe i queerowe, historyczne, muzykologiczne czy rozważania nad filozofią dwunastowiecznego Andaluzyjczyka Ibn Tufajla. Wciąż jednak głównym obiektem badań jest tekst i jego wpływ na kulturę. Literaturoznawczej analizie poddane zostały teksty japońskie, hebrajskie, tureckie czy arabskie. Językoznawstwo, druga z filologicznych dyscyplin, reprezentowane jest przez dwa artykuły sinologiczne.

Z ogromną przyjemnością oddajemy w Państwa ręce tę publikację, efekt pracy wielu młodych orientalistów. Część z nich to już, mimo młodego wieku, utalentowani badacze z pewnym dorobkiem naukowym, dla innych zaś jest to debiut wydawniczy i stoją oni dopiero u progu swojej kariery naukowej. Entuzjazm i zaangażowanie jednej i drugiej grupy pozwalają nam z optymizmem patrzeć w przyszłość i oczekiwać kolejnych udanych stu lat polskiej orientalistyki.

Informacja o autorach

Małgorzata Doniec

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Absolwentka studiów licencjackich na kierunku polonistyka-komparatystyka na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz studiów licencjackich na filologii orientalnej o specjalności arabistyka na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego; studentka studiów magisterskich z filologii orientalnej – arabistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim. W swych badaniach skupia się na poezji staroarabskiej, związkach świata arabskiego oraz kultury polskiej i europejskiej, kulturze Maghrebu, a w szczególności Maroka – różnorodności i wielowymiarowości tożsamości marokańskiej oraz miejscu kobiety i rozwoju ruchów feministycznych w tej części świata arabskiego.

Maria Agnieszka Jarosz

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Ukończyła studia licencjackie na Uniwersytecie Jagiellońskim na kierunku sinologia, a następnie studiowała na Uniwersytecie Pekińskim w Chinach, gdzie uzyskała tytuł magistra literatury ze specjalizacją w zakresie nauk o Chinach. Obecnie jest studentką studiów magisterskich na kierunku sinologia na Uniwersytecie Jagiellońskim. W swoich badaniach skupia się na literaturze chińskiej, w szczególności literaturze socrealistycznej. Zajmuje się również tłumaczeniem literackim z języka chińskiego.

Agata Jaworska

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Doktorantka literaturoznawstwa na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego (Katedra Arabistyki), absolwentka hebraistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Do jej zainteresowań badawczych poza językiem hebrajskim należą przede wszystkim dzieje i kultura Żydów. Jej praca licencjacka dotyczyła historii *Sonderkommando* w nazistowskim obozie zagłady Auschwitz-Birkenau w kontekście problemu pamięci zbiorowej. Pracę magisterską zaś poświęciła tematowi relacji polsko-żydowskich w czasach Zagłady. Badania, które prowadzi w ramach pracy doktorskiej, dotyczą motywu bohatera „wykorzenionego” w literaturze nowohebrajskiej przełomu XIX i XX wieku oraz postaci młodopolskiego dekadenta.

Hanna Kelner

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Magister filologii japońskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Jej praca magisterska *Analiza motywów religijnych w wybranych powieściach grozy Bandō Masako* dotyczyła wpływu religii na literaturę grozy. Obecnie jako doktorantka na Wydziale Filologicznym

Uniwersytetu Jagiellońskiego pisze pracę pt. *Wpływ pomnika tekstowego Himiko na pamięć kulturową na podstawie wybranych tekstów*, w której skupia się na zagadnieniach reprezentacji prawdy w powieści historycznej, połączeń asocjatywnych i pamięci kulturowej. Jest autorką artykułów: *Imitacja literacka w służbie pamięci kulturowej – analiza porównawcza Nichirin Riichi’ego Yokomitsu i Salammbô Gustave’a Flauberta*, *Wizerunek władczyni-szamaniki Himiko w kulturze popularnej Japonii* oraz *The sun hidden within – the invention of the tradition of Himiko*.

Karolina Wanda Olszowska

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Historyk, turkolog, doktorantka na Wydziale Historycznym oraz na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Koordynatorka Regionalnego Ośrodka Debaty Międzynarodowej w Krakowie. Zainteresowania badawcze: Turcja w czasie II wojny światowej i zimnej wojny, relacje rosyjsko-tureckie i turecko-amerykańskie, polityka zagraniczna współczesnej Turcji, twórczość Halide Edip Adıvar, sytuacja kobiet w Imperium Osmańskim, a następnie Turcji na przełomie XIX i XX wieku.

Barbara Paletko

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Historyczny, Instytut Muzykologii

Absolwentka krakowskiej muzykologii.

Michał Andrzej Sokołowski

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filozoficzny

Tytuł doktora nauk humanistycznych (nauki o kulturze i religii) uzyskał w 2019 roku, a tytuł magistra (porównawcze studia cywilizacji) w 2014 roku. Jego zainteresowania naukowe skupiają się na kulturach Azji Wschodniej i wpływach klasycznej cywilizacji chińskiej, ze szczególnym naciskiem na Japonię w okresach Kamakura, Muromachi i Edo. W 2020 roku ukazała się jego książka *Mit „sztuk zen” w kształtowaniu się kultury artystycznej Japonii* (Wydawnictwo Kirin, Bydgoszcz).

Maria Magdalena Sztuka

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Magister sinologii i filologii polskiej, doktorantka w Zakładzie Japonistyki i Sinologii Instytutu Orientalistyki UJ. W krąg jej zainteresowań badawczych wchodzi językoznawstwo sinologiczne, poetyka tekstu, teoria i praktyka przekładu. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat chińskiego języka urzędowego. Podczas studiów magisterskich w ramach MISH Uniwersytetu Warszawskiego zajmowała się przekładem chińskiej poezji oraz obrazem Dalekiego Wschodu w oświeceniowych i romantycznych dziennikach i pamiętnikach z podróży. Jej wybrane publikacje to *Nowoczesny przekład tradycyjnej formy utworów Mao Zedonga* oraz *Chiny w dziennikach Józefa Kowalewskiego (1801-1878)*.

Joanna Świt

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Doktorantka w Zakładzie Japonistyki i Sinologii. Jej badania skupiają się wokół nienormalnych postaci kobiecych we współczesnej literaturze i kulturze popularnej Japonii. Jest autorką artykułów *The 'Happiness' of a Housewife – Ideologies and Identities at the Beginning of 21st Century* i *Córka – żona – matka. Role kobiety w opowiadaniu Yamauba no bishō Minako Ōby*.

Alicja Walczyna

Uniwersytet Warszawski, Wydział Neofilologii

Magister filologii, absolwentka Instytutu Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, magister filologii o specjalizacji literaturoznawczej i absolwentka literatury francuskiej Uniwersytetu Haute-Alsace. Obecnie w ramach programu „cotutelle” realizuje doktorat z literatury porównawczej na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie Haute-Alsace. Głównym przedmiotem jej badań i zainteresowań jest twórczość kobiet i krytyka feministyczna, w szczególności XX wieku. Jest autorką artykułu *Medycyna a czarownictwo w dawnej Francji* opublikowanego w monografii: *Kobieta – wiedza, nauka, uniwersytety. Europa i świat* (Warszawa 2019).

Sebastian Wielosz

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Magister. Od 2017 roku jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym w Zakładzie Japonistyki i Sinologii w Instytucie Orientalistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jest absolwentem kierunków: japonistyka, sinologia oraz językoznawstwo ogólne, które ukończył na Uniwersytecie Jagiellońskim. Jego zainteresowania badawcze skupiają się wokół językoznawstwa sinologicznego, ze szczególnym uwzględnieniem struktur językowych i akwizycji języka, a także wybranych zagadnień psycholingwistycznych.

Mateusz Wojtowicz

Uniwersytet Jagielloński, Wydział Filologiczny, Instytut Orientalistyki

Student filologii arabskiej II stopnia w Instytucie Orientalistyki oraz stosunków międzynarodowych I stopnia w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Uniwersytecie Jagiellońskim. Do kręgu zainteresowań zalicza historię i proces kształtowania się systemów politycznych państw arabskich, w szczególności Republiki Iraku oraz Królestwa Marokańskiego.

W 1919 roku jeden z najwybitniejszych polskich orientalistów profesor Tadeusz Kowalski utworzył na Uniwersytecie Jagiellońskim pierwszą w niepodległej Polsce Katedrę Filologii Orientalnej.

W 2019 roku krakowska orientalistyka uroczyście rozpoczęła kolejne stulecie swojego istnienia. Z tej okazji zorganizowana została międzynarodowa konferencja naukowa „Languages and Civilisations. Oriental Studies in Cracow 1919–2019”. Pokłosem jej części studencko-doktoranckiej jest niniejszy tom.

O ile samo pojęcie Orientu trudno jednoznacznie zdefiniować, to autorzy niniejszego tomu pokazali, że może być ono bardzo obszerne i pojemne. Geograficznie sięga od dalekiej Japonii, przez Chiny, Indie i Bliski Wschód, aż po Afrykę i arabską Hiszpanię.

Tematyczny zakres jest równie imponujący. Polska orientalistyka jako dziedzina interdyscyplinarna dawno już przekroczyła ramy klasycznych badań filologicznych. Znajdziemy tutaj badania genderowe i queerowe, historyczne, muzykologiczne, a także rozważania nad filozofią dwunastowiecznego Andaluzyjczyka Ibn Tufajla. Wciąż jednak głównym obiektem badań jest tekst i jego wpływ na kulturę. Literaturoznawczej analizie poddane zostały teksty japońskie, hebrajskie, tureckie i arabskie. Językoznawstwo, druga z filologicznych dyscyplin, reprezentowane jest przez dwa artykuły sinologiczne.

Celem opublikowania materiałów konferencyjnych jest udostępnienie wiedzy i materiałów źródłowych badaczom innych specjalności, aby mogli wykorzystać je w swoich pracach badawczych.

<https://akademicka.pl>

